
FSMA_2014_17 dd. 19/12/2014

Medewerkingsopdracht van de erkend commissarissen

Toepassingsgebied:

Deze circulaire handelt over de medewerking aan het prudentieel toezicht van de FSMA door de erkend commissarissen die in functie zijn bij:

- beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht die worden beheerst door de wet van 3 augustus 2012 betreffende de instellingen voor collectieve belegging die voldoen aan de voorwaarden van Richtlijn 2009/65/EG en de instellingen voor belegging in schuldvorderingen;
- beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht beheren die worden beheerst door de wet van 19 april 2014 betreffende de alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerders; en
- gereguleerde vastgoedvennootschappen.

Zij handelt ook over de in België gevestigde bijkantoren van beheervennootschappen naar buitenlands recht, die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht beheren die worden beheerst door de wet van 19 april 2014 betreffende de alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerders.

Samenvatting/Doelstelling:

Deze circulaire beschrijft de modaliteiten van de medewerkingsopdracht van de erkend commissarissen op de volgende vlakken:

- de werkzaamheden en de verslaggeving over de periodieke staten en verslagen, zesmaandelijks en per einde jaar;
- de beoordeling van de interne controlemaatregelen en de verslaggeving hieromtrent;
- de verslaggeving aan de FSMA, inclusief het rapporteringsschema en het bijzonder verslag; en
- de informatie-uitwisseling tussen de erkend commissarissen en de FSMA, inclusief de signaalfunctie.

Structuur:

A. INLEIDING

B. WETTELIJKE GRONDSLAGEN

C. VERSLAG OVER DE PERIODIEKE STATEN

D. VERSLAG OVER DE INTERNE CONTROLE

E. VERSLAGGEVING AAN DE FSMA

F. INFORMATIE-UITWISSELING TUSSEN DE FSMA EN DE ERKEND COMMISSARISSEN

Geachte mevrouw de erkend commissaris,

Geachte heer de erkend commissaris,

Deze circulaire verduidelijkt de richtlijnen van de FSMA voor de opdracht van de erkend commissarissen die in functie zijn bij:

- beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging;
- bijkantoren van beheervennootschappen naar buitenlands recht die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht beheren; en
- gereguleerde vastgoedvennootschappen.

Wat de opdracht betreft van de erkend commissarissen die in functie zijn bij:

- de in België gevestigde bijkantoren van beleggingsondernemingen die ressorteren onder het recht van staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte en die in België uitsluitend beleggingsdiensten verrichten die, volgens het Belgische recht, zijn voorbehouden aan vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies,
- bepaalde financiële holdings¹,

zal de FSMA, per afzonderlijk geval, de modaliteiten bepalen van de medewerkingsopdracht, daarbij *mutatis mutandis* uitgaand van de voorliggende circulaire.

Deze circulaire vervangt met onmiddellijke ingang de circulaire CBFA_2009_19 van 8 mei 2009 "Medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen" in verband met de opdrachten die in het voormelde toepassingsgebied vallen.

De erkend commissarissen bepalen evenwel zelf de omvang en de inhoud van de prestaties die zij verrichten, rekening houdend met de geldende normen.

In dit verband houdt de onderhavige circulaire rekening met de op 25 januari 2011 gepubliceerde "Specifieke Norm inzake medewerking van de bedrijfsrevisoren aan het prudentieel toezicht" die op 8 oktober 2010 werd aangenomen door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren en op 12 januari 2011 in werking is getreden. Zo werden in deze circulaire de inmiddels overbodig geworden verwijzingen naar de internationale auditnormen (International Standards on Audit of ISA-normen) geschrapt.

¹ "Financiële holding": een financiële instelling die zich aan het hoofd bevindt van een groep ondernemingen die exclusief of hoofdzakelijk bestaat uit een of meer beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging en, in voorkomend geval, een of meer financiële instellingen, en die geen kredietinstellingen, beleggingsondernemingen of verzekerings- of herverzekeringsondernemingen bevat.

In december 2011 heeft de *International Auditing and Assurance Standards Board* de "International Auditing Practice Note (IAPN) 1000 - Special Considerations in Auditing Financial Instruments" goedgekeurd en gepubliceerd. Dit document bevat belangrijke bijkomende toepassingsgerichte aanwijzingen en andere verklarende informatie voor de audit van financiële instrumenten, onder meer voor de toepassing van ISA-540 "De controle van schattingen, met inbegrip van schattingen van reële waarde, alsmede van de toelichtingen daarop".

De FSMA vraagt dat de erkend commissarissen zouden toezien op de naleving van de bepalingen die zijn opgenomen in dit document in het kader van de controle van de periodieke staten en verslagen.

De circulaire bakent eerst het toepassingsgebied af, legt de terminologie vast (deel A) en omschrijft de wettelijke grondslagen (deel B). Vervolgens verschaft zij toelichting bij het verslag van de erkend commissaris over de periodieke staten en verslagen (deel C), bij zijn verslag over de interne controle (deel D), bij zijn verslaggeving aan de FSMA (deel E) en bij de informatie-uitwisseling tussen de FSMA en de erkend commissaris (deel F).

In de circulaire wordt herhaaldelijk verwezen naar de verslaggeving van de effectieve leiding over de beoordeling van het interne controlesysteem en naar de verklaring van de effectieve leiding over de periodieke prudentiële rapportering. Die worden behandeld in de circulaire FSMA_2012_04 van 14 februari 2012 "Het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle, het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle betreffende beleggingsdiensten en -activiteiten en de verklaring van de effectieve leiding inzake de periodieke staten".

Tot slot wordt erop gewezen dat deze circulaire niet nader ingaat op de opdrachten van de erkend commissarissen vanuit het oogpunt van de MiFID-gedragsregels.

A. INLEIDING

1. De onderstaande richtlijnen² verduidelijken de opdracht, bij de medewerking aan het prudentieel toezicht van de FSMA, van de erkend commissaris die in functie is bij beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht en bij gereglementeerde vastgoedvenootschappen.
2. Zij handelt ook over de in België gevestigde bijkantoren van beheervenootschappen naar buitenlands recht, die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht beheren. Die bijkantoren worden beheerst door de artikelen 334 en volgende van de wet van 19 april 2014 betreffende de alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerders. Volgens artikel 334, § 2, van die wet moeten die bijkantoren een vergunning verkrijgen van de FSMA en bijgevolg voldoen aan de ter zake geldende voorwaarden voor de beheervenootschappen naar Belgisch recht. Zo moeten zij vooral aan dezelfde organisatorische vereisten als laatstgenoemde beheervenootschappen voldoen. De wettelijke en reglementaire bepalingen die de bedrijfsuitoefeningsvoorwaarden met betrekking tot de werkzaamheden van een beheerder van alternatieve instellingen voor collectieve belegging definiëren, waarnaar deze circulaire verwijst, zijn van toepassing op zowel de beheervenootschappen naar Belgisch recht als de bijkantoren van beheervenootschappen naar buitenlands recht die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht beheren. Voor deze richtlijnen wordt verstaan onder:
 - "wet van 3 augustus 2012": de wet van 3 augustus 2012 betreffende de instellingen voor collectieve belegging die voldoen aan de voorwaarden van Richtlijn 2009/65/EG en de instellingen voor belegging in schuldvorderingen;
 - "wet van 19 april 2014": de wet van 19 april 2014 betreffende de alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerders;
 - "beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging" of "beheervenootschap": de beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht die voldoen aan de voorwaarden van Richtlijn 2009/65/EG, en de beheervenootschap van alternatieve instellingen voor belegging naar Belgisch recht;
 - "wet van 12 mei 2014": de wet van 12 mei 2014 betreffende de gereglementeerde vastgoedvenootschappen;
 - "toezichtswetten en -besluiten": de hiervoor vermelde wetten en hun uitvoeringsbesluiten;
 - "GVV": de gereglementeerde vastgoedvenootschap;
 - "erkend commissaris": de natuurlijke persoon (de erkend commissaris) of de vennootschap van erkend commissarissen (vertegenwoordigd door een natuurlijke persoon);

² Deze richtlijnen zijn uitgewerkt conform artikel 247, § 1, eerste lid, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, eerste lid, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, eerste lid, van de wet van 12 mei 2014 betreffende de gereglementeerde vastgoedvenootschappen.

- die, krachtens het Wetboek van Vennootschappen, als commissaris is aangesteld bij een beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht en bij een GVV;
- die, krachtens artikel 242, § 1, tweede lid, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 351, § 2, van de wet van 19 april 2014 en artikel 55, § 1, tweede lid, van de wet van 12 mei 2014, als erkend commissaris is aangesteld bij een beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht of bij een GVV die, krachtens het Wetboek van Vennootschappen, geen commissaris hoeft aan te stellen;
- of die, krachtens artikel 350, eerste lid, 2°, van de wet van 19 april 2014, als commissaris is aangesteld bij een bijkantoor in België van een beheervenootschap naar Belgisch recht, die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht beheert;
- "bijkantoor": een in België gevestigd bijkantoor van een beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging naar buitenlands recht of een bijkantoor in het buitenland van een dergelijke instelling naar Belgisch recht;
- "bijkantoor van een beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging naar buitenlands recht" of "bijkantoor van een beheervenootschap naar buitenlands recht": een bijkantoor van een beheervenootschap die ressorteert onder het recht van een andere lidstaat van de Europese Unie of van een derde Staat, die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht beheert;
- "Instituut": het Instituut van de Bedrijfsrevisoren;
- "gedelegeerde verordening": de gedelegeerde verordening (EU) nr. 231/2013 van de Commissie van 19 december 2012 tot aanvulling van Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad ten aanzien van vrijstellingen, algemene voorwaarden voor de bedrijfsuitoefening, bewaarders, hefboomfinanciering, transparantie en toezicht.

B. WETTELIJKE GRONDSLAGEN

1. VERPLICHTING OM EEN ERKEND COMMISSARIS AAN TE STELLEN

De volgende ondernemingen zijn verplicht om een erkend commissaris aan te stellen:

- de beheerverenootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht³;
- de in België gevestigde bijkantoren van beheerverenootschappen naar buitenlands recht die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht beheren⁴;
- de GVV's⁵.

2. OPDRACHTEN

2.1. Privaatrechtelijke opdracht

De erkend commissarissen controleren, met toepassing van de bepalingen van het Wetboek van Venootschappen, de financiële toestand, de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening en de regelmatigheid (ten aanzien van de geldende wettelijke bepalingen) van de verrichtingen die zijn weergegeven in de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening. Na de controle van de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening stellen zij een omstandig schriftelijk verslag op waarin zij onder meer vermelden of de jaarrekening of de geconsolideerde jaarrekening naar hun oordeel een getrouw beeld geeft van het vermogen, van de financiële toestand en van de resultaten van de beheerverenootschap van instellingen voor collectieve belegging, de GVV's of van het geconsolideerd geheel, overeenkomstig het toepasselijk boekhoudkundig referentiestelsel.

2.2. Publiekrechtelijke opdracht

De erkend commissarissen verlenen, overeenkomstig de toezichtswetten en -besluiten, hun medewerking aan het toezicht van de FSMA. Zij doen dit op hun eigen en uitsluitende verantwoordelijkheid en overeenkomstig de bepalingen van de toezichtswetten, de regels van het vak en de richtlijnen van de FSMA⁶.

Deze circulaire legt de bovenvermelde richtlijnen van de FSMA vast. Die gelden zowel op vennootschappelijke basis als op geconsolideerde basis. Zij hebben eveneens betrekking op de controles en onderzoeken die de erkend commissarissen in het kader van hun opdracht eventueel verrichten bij de bijkantoren in het buitenland van de beheerverenootschap van instellingen voor collectieve belegging waarop zij toezicht houden.

³ Artikel 242 van de wet van 3 augustus 2012 en artikel 351 van de wet van 19 april 2014.

⁴ Artikel 351, eerste 1, 2°, van de wet van 19 april 2014.

⁵ Artikel 55 van de wet van 12 mei 2014.

⁶ Artikel 247, § 1, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, van de wet van 12 mei 2014.

Wat de regels van het vak betreft, heeft het Instituut op 8 oktober 2010 een "Specifieke Norm" aangenomen inzake medewerking van de bedrijfsrevisoren aan het prudentieel toezicht. Deze norm is gepubliceerd op 25 januari 2011 en in werking getreden op 12 januari 2011.

Die regels van het vak houden rekening met de specifieke aard van de activiteiten, de risico's en de organisatie van de onderneming alsook met de aan de erkend commissarissen opgelegde opdracht om medewerking te verlenen aan het toezicht van de FSMA.

C. VERSLAG OVER DE PERIODIEKE STATEN EN DE PERIODIEKE VERSLAGEN

1. Toepasselijke wettelijke bepalingen

Voor de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging gaat het om de artikelen 247, § 1, eerste lid, 2°, van de wet van 3 augustus 2012 en 357, § 1, eerste lid, 2°, van de wet van 19 april 2014.

Voor de GVV's gaat het om artikel 60, § 1, eerste lid, 2°, a) en b) (i), van de wet van 12 mei 2014.

2. Periodieke staten

Met periodieke staten worden de gedetailleerde financiële staten en andere cijfergegevens bedoeld die de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging thans aan de FSMA overmaken op basis van het reglement van 12 februari 2013 van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de periodieke staten van de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging, alsook bepaalde verklaringen die zij aan de FSMA overmaken met het oog op de naleving van de reglementaire normen en verplichtingen ter uitvoering van artikel 234 van de wet van 3 augustus 2012 en artikel 332 van de wet van 19 april 2014.

Voor de staten die de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging aan de FSMA overmaken ter uitvoering van artikel 234 van de wet van 3 augustus 2012 en artikel 332 van de wet van 19 april 2014 met het oog op de naleving van de reglementaire normen en verplichtingen, gaat het om de tabellen - zowel op vennootschappelijke basis als op geconsolideerde basis - zoals bedoeld in het reglement van de CBFA van 28 augustus 2007 met betrekking tot de periodieke informatieverstrekking over de solvabiliteit van de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging. De rapportering bestaat uit twee onderdelen: een eerste dat identiek is aan de rapportering door de beleggingsondernemingen (tabellen 90.01 tot 90.18) en een tweede dat specifiek handelt over de beheeractiviteiten (tabel 90.19)⁷.

Voor de bijkantoren in België van beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar buitenlands recht wordt de periodieke informatieverstrekking eveneens geregeld in het reglement van 12 februari 2013 van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de periodieke staten van de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging⁸.

⁷ Zie circulaire PPB-2007-16-CPB-CPA van 18 december 2007.

⁸ Zie de artikelen 333 en 335 van de wet van 19 april 2014.

De rapporteringsverplichtingen en de bijbehorende richtlijnen zijn beschikbaar op de website van de FSMA: www.fsma.be. Het is mogelijk dat deze verplichtingen en richtlijnen worden aangepast. De erkend commissaris dient er dan ook op te letten dat de juiste versie wordt gebruikt door de rapporterende beheerverenootschap van instellingen voor collectieve belegging.

3. Periodieke verslagen

Met “periodieke verslagen” worden de halfjaarlijkse verslagen en de jaarverslagen bedoeld die de GVV’s aan de FSMA overmaken krachtens artikel 50 van de wet van 12 mei 2014 en de artikelen 9 en 10 van het koninklijk besluit van 13 juli 2014 met betrekking tot gereguleerde vastgoedvennootschappen.

Inzake de controle van het jaarverslag per einde boekjaar heeft de erkend commissaris zowel een privaatrechtelijke als publiekrechtelijke opdracht. Inzake de controle van het halfjaarlijks verslag per einde halfjaar heeft de erkend commissaris enkel een publiekrechtelijke opdracht.

4. Doel van de bevestiging

Het nazicht heeft tot doel aan de FSMA verslag uit te brengen over de periodieke staten en verslagen die haar aan het einde van het eerste halfjaar en aan het einde van het boekjaar worden bezorgd door de vennootschap.

Voor de staten en verslagen aan het einde van het eerste halfjaar delen de erkend commissarissen de resultaten van hun beperkt nazicht mee aan de FSMA:

- zij bevestigen geen kennis te hebben van feiten waaruit zou blijken dat de staten en verslagen per einde halfjaar niet in alle materieel belangrijke opzichten werden opgesteld volgens de richtlijnen van de FSMA;
- wat de boekhoudkundige gegevens betreft, bevestigen zij dat de periodieke staten en verslagen in alle materieel belangrijke opzichten in overeenstemming zijn met de boekhouding en de inventarissen, op het vlak van:
 - volledigheid, d.w.z. dat de periodieke staten en verslagen alle gegevens bevatten die voorkomen in de boekhouding en in de inventarissen op basis waarvan zij zijn opgesteld, en
 - juistheid, d.w.z. dat de periodieke staten en verslagen de gegevens uit de boekhouding en de inventarissen op basis waarvan zij zijn opgesteld, correct weergeven;
- zij bevestigen geen kennis te hebben van feiten waaruit zou blijken dat de periodieke staten en verslagen niet zijn opgesteld met toepassing van de boeking- en waarderingsregels voor het opstellen van de jaarrekening.

Voor de staten en verslagen aan het einde van het boekjaar delen de erkend commissarissen de resultaten van hun controle mee aan de FSMA in een positieve verklaring:

- zij bevestigen dat de periodieke staten en verslagen per einde boekjaar in alle materieel belangrijke opzichten werden opgesteld volgens de richtlijnen van de FSMA;

- wat de boekhoudkundige gegevens betreft, bevestigen zij dat de periodieke staten en verslagen in alle materieel belangrijke opzichten in overeenstemming zijn met de boekhouding en de inventarissen, op het vlak van:
 - volledigheid, d.w.z. dat de periodieke staten en verslagen alle gegevens bevatten die voorkomen in de boekhouding en in de inventarissen op basis waarvan zij zijn opgesteld, en
 - juistheid, d.w.z. dat de periodieke staten en verslagen de gegevens uit de boekhouding en de inventarissen op basis waarvan zij zijn opgesteld correct weergeven;
- zij bevestigen dat de periodieke staten en verslagen zijn opgesteld met toepassing van de boeking- en waarderingsregels voor het opstellen van de jaarrekening.

De erkend commissaris vraagt bij de effectieve leiding de verklaring op die aan de FSMA is gericht en waaruit blijkt dat de periodieke staten en verslagen die haar aan het einde van het eerste halfjaar en aan het einde van het boekjaar door de vennootschap zijn overgemaakt, in overeenstemming zijn met de boekhouding en de inventarissen (artikel 235, tweede en derde lid, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 333, tweede en derde lid, van de wet van 19 april 2014⁹ en artikel 50 van de wet van 12 mei 2014 (zie circulaire FSMA_2012_04 van 14 februari 2012)).

⁹ Zie artikel 335, § 1, 3°, van de wet van 19 april 2014 voor de bijkantoren van beheervenootschappen naar Belgisch recht.

5. Toelichting bij de bevestiging

5.1. Algemeen¹⁰

Wat de bevestiging door de erkend commissaris betreft, moet een onderscheid worden gemaakt tussen de boekhoudkundige gegevens en de extra-boekhoudkundige gegevens in de rapportering. Wat de boekhoudkundige gegevens betreft, dient de erkend commissaris te bevestigen dat de periodieke staten en verslagen in alle materieel belangrijke opzichten in overeenstemming zijn met de boekhouding en de inventarissen, inzake volledigheid en juistheid. De wet licht deze begrippen toe (zie punt 3 hierboven).

Wat de periodieke staten en verslagen betreft die aan het einde van het eerste halfjaar aan de FSMA worden overgemaakt, brengen de erkend commissarissen verslag uit bij de FSMA over de resultaten van hun beperkt nazicht. Een beperkt nazicht is een onderzoeksprocedure die tot doel heeft verslag uit te brengen over de werkzaamheden wanneer geen volkomen controle is vereist.

Wat de periodieke staten en verslagen betreft die aan het einde van het boekjaar aan de FSMA worden overgemaakt, brengen de erkend commissarissen verslag uit bij de FSMA over de resultaten van een volkomen controle van de periodieke staten en verslagen die de beheerverenootschappen van instellingen voor collectieve belegging dienen over te maken aan de FSMA volgens de regels die zij vaststelt.

Er dient rekening te worden gehouden met de "Specifieke Norm inzake medewerking van de bedrijfsrevisoren aan het prudentieel toezicht" die op 8 oktober 2010 werd aangenomen door het Instituut en op 12 januari 2011 in werking is getreden.

5.2. Naleving van de reglementaire normen en verplichtingen ter uitvoering van artikel 234 van de wet van 3 augustus 2012 en artikel 332 van de wet van 19 april 2014

Wat de informatie betreft die de erkend commissaris dient te bevestigen met het oog op de naleving van de reglementaire normen en verplichtingen ter uitvoering van artikel 234 van de wet van 3 augustus 2012 en artikel 332 van de wet van 19 april 2014 (de tabellen voor de opvolging van de naleving van het eigenvermogensreglement), deelt hij in een positief geformuleerde verklaring mee dat:

- het bedrag van het totaal eigen vermogen voor solvabiliteitsdoeleinden en van de vereisten inzake dekking van de vaste activa en de algemene kosten (tabel 90.01) juist en volledig is;
- de berekening van de vereisten als bedoeld in artikel 6, 2°, a), van het reglement van de CBFA van 28 augustus 2007 op het eigen vermogen van de beheerverenootschappen van instellingen voor collectieve belegging, juist en volledig is (tabel 90.19);

¹⁰ Zie ook de memorie van toelichting bij de wet op het herverzekeringsbedrijf, Parl. St., Kamer, 2008-2009, nr. 1493/001, blz. 32-35.

- de berekening van de volgende vereisten - voor zover die relevant zijn voor de beheervenootschap - juist en volledig is (tabellen 90.01 tot 90.19): het krediet- en verwateringsrisico van de risicoposities buiten de handelsportefeuille, het marktrisico (afwikkelings- en wederpartijrisico bij niet-afgewikkelde transacties en leveringen zonder tegenprestaties) en het marktrisico (wisselkoersrisico en, in voorkomend geval, interne modellen).

6. Bijkomende informatie

In aanvulling op dit verslag over de periodieke staten en verslagen dient de volgende bijkomende informatie te worden verstrekt aan de FSMA:

- 1° de gedetailleerde bevindingen en aanbevelingen van de erkend commissaris aan de effectieve leiding. Zo nodig, bevat het verslag een kopie van de mededelingen die de erkend commissaris heeft gericht aan de leiders van de onderneming waar hij in functie is¹¹;
- 2° alle andere belangrijke vaststellingen die werden gedaan tijdens de uitoefening van de revisorale werkzaamheden, voor zover die niet zijn vermeld in de aanbevelingen van de erkend commissaris aan de effectieve leiding (zie hiervoor);
- 3° de gehanteerde materialiteitsdrempels;
- 4° de namen en de kwalificatie/ervaring van de medewerkers die de opdracht in België hebben uitgevoerd;
- 5° de naam en de contactgegevens van de persoon die verantwoordelijk is voor de kwaliteit binnen de vennootschap waartoe de erkend commissaris behoort (toepassing van ISQC 1 of ander vergelijkbaar referentiekader).

De bijkomende informatie dient duidelijk te worden gescheiden van het besluit van de erkend commissaris en mag de inhoud van zijn besluit geenszins wijzigen.

De in de punten 3° tot 5° bedoelde informatie dient aan de FSMA te worden verstrekt vóór de aanvang van relevante werkzaamheden. Deze informatie dient te worden geactualiseerd als er zich een belangrijke wijziging voordoet in de samenstelling van het auditteam of bij wijziging van de naam of contactgegevens van de persoon die verantwoordelijk is voor de kwaliteit binnen de vennootschap.

¹¹ Artikel 247, § 1, derde lid, *in fine*, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, derde lid, *in fine*, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, derde lid, *in fine*: "Zij [*de commissarissen*] bezorgen de FSMA een kopie van de mededelingen die zij aan deze leiders richten en die betrekking hebben op zaken die van belang kunnen zijn voor het toezicht dat zij uitoefent."

D. VERSLAG OVER DE INTERNE CONTROLE

1. Wetgevend kader

Krachtens de artikelen 201 van de wet van 3 augustus 2012 en 26 van de wet van 19 april 2014¹² moet een beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging beschikken over een eigen en voor haar beheertaken en beleggingsdiensten of voorgenomen beheertaken en beleggingsdiensten passende beleidsstructuur, alsook over een goede administratieve en boekhoudkundige organisatie.

Krachtens artikel 17 van de wet van 12 mei 2014 moet een GVV beschikken over een eigen beheerstructuur en een administratieve, boekhoudkundige, financiële en technische organisatie die haar in staat stelt haar activiteiten uit te oefenen conform artikel 4 van diezelfde wet.

Overeenkomstig artikel 247, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 12 mei 2014 *"beoordelen [de erkend commissarissen] de interne controlemaatregelen die de beheervenootschappen of de GVV's hebben getroffen als bedoeld in artikel 201, § 3, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 26 van de wet van 19 april 2014 en artikel 17, § 2, van de wet van 12 mei 2014, en "delen zij hun bevindingen ter zake mee aan de FSMA"*.

2. Opdracht van de effectieve leiding

De personen die belast zijn met de effectieve leiding van een beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging of GVV's dienen, onder toezicht van het wettelijk bestuursorgaan, de nodige maatregelen te nemen voor de naleving van de bepalingen in respectievelijk artikel 201, §§ 1 tot 9, en 202, § 5, van de wet van 3 augustus 2012¹³, in de artikelen 26 tot 30, 44 tot 47, 319 en 320, van de wet van 19 april 2014¹⁴ en in artikel 17, §§ 1 tot 6, van de wet van 12 mei 2014¹⁵. Zij lichten, minstens jaarlijks, het wettelijk bestuursorgaan in. De beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging als bedoeld in de wet van 3 augustus 2012 en de GVV's verzorgen de informatieverstrekking aan de FSMA en de erkend commissaris volgens de regels die de FSMA bepaalt.

Iedere onderneming dient te beschikken over een beleidsstructuur, een administratieve en boekhoudkundige organisatie, controle- en beveiligingsmaatregelen met betrekking tot de elektronische informatieverwerking, en een interne controle, afgestemd op haar werkzaamheden of voorgenomen werkzaamheden. Wat haar administratieve en boekhoudkundige organisatie betreft, moet iedere onderneming een systeem van interne controle organiseren dat een redelijke mate van zekerheid verschaft over de betrouwbaarheid van het financiële verslaggevingsproces, zodat de jaarrekening¹⁶ in overeenstemming is met de geldende boekhoudreglementering.

¹² Zie ook artikel 57 en volgende van de gedelegeerde verordening.

¹³ Artikel 201, § 10, derde lid, van de wet van 3 augustus 2012. Zie, voor de financiële holdings, ook artikel 4, § 1, tweede lid, van het koninklijk besluit van 12 augustus 1994.

¹⁴ Zie ook hoofdstuk III, afdelingen 2, 3 en 6, alsook de artikelen 75 tot 82 van de gedelegeerde verordening.

¹⁵ Artikel 17, § 7, derde lid, van de wet van 12 mei 2014.

¹⁶ Overeenkomstig artikel 17, § 2, tweede lid, van de wet van 12 mei 2014 dienen de jaarrekening, de halfjaarlijkse rekening, het jaarverslag en het halfjaarlijks verslag van de GVV in overeenstemming te zijn met de geldende boekhoudreglementering.

Tot slot dient iedere beheervenootschap zich te houden aan een aantal bepalingen die betrekking hebben op de beleggingsdiensten.

3. Het begrip "interne controle"

In de circulaire FSMA_2012_04 van 14 februari 2012 "Het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle, het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle betreffende beleggingsdiensten en -activiteiten en de verklaring van de effectieve leiding inzake de periodieke staten" wordt "interne controle" gedefinieerd¹⁷ als het geheel van maatregelen dat, onder de verantwoordelijkheid van de leiding (de effectieve leiding en het wettelijk bestuursorgaan) van de onderneming, met redelijke zekerheid moet toelaten dat:

- de bedrijfsvoering geordend en voorzichtig gebeurt met afgelijnde doelstellingen;
- de ingezette middelen economisch en efficiënt worden gebruikt;
- de risico's gekend zijn en afdoende beheerst worden ter bescherming van het vermogen;
- de financiële informatie en beheerinformatie integer en betrouwbaar is;
- de wetten en reglementen alsmede de algemene beleidslijnen, plannen en interne voorschriften worden nageleefd.

De opdracht van de erkend commissaris betreft de beoordeling van het geheel van de interne controlemaatregelen om een redelijke zekerheid te verschaffen over de betrouwbaarheid van de financiële en prudentiële verslaggeving en het geheel van de interne controlemaatregelen gericht op de beheersing van de operationele activiteiten. Voor de uitoefening van deze laatste opdracht kan de erkend commissaris zich onder meer baseren op een kritische beoordeling van het verslag van de effectieve leiding, opgemaakt overeenkomstig artikel 201, § 10, derde lid, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 57, § 6, van de gedelegeerde verordening en artikel 17, § 7, derde lid, van de wet van 12 mei 2014, en van de documentatie waarop voornoemd verslag is gebaseerd, alsmede op de implementatie van de interne controlemaatregelen van de effectieve leiding.

De opdracht van de erkend commissaris omvat de compliancefunctie als onderdeel van een passende organisatie maar niet het nagaan of de onderneming het geheel van de wetgevingen naleeft.

De opdrachten van de erkend commissaris worden hierna verder toegelicht.

De aandacht van de erkend commissaris wordt gevestigd op de beoordeling van de specifieke interne controlemaatregelen krachtens artikel 201, §§ 1 tot 9, en artikel 202, § 5, van de wet van 3 augustus 2012, de artikelen 26 tot 30, 44 tot 47, 319 en 320, van de wet van 19 april 2014¹⁸ en artikel 17, §§ 1 tot 6, van de wet van 12 mei 2014.

¹⁷ Zie eveneens artikel 5, tweede lid, van het koninklijk besluit van 13 juli 2014 met betrekking tot gereguleerde vastgoedvennootschappen.

¹⁸ Zie ook hoofdstuk III, afdelingen 2, 3 en 6, alsook de artikelen 75 tot 82 van de gedelegeerde verordening.

4. Beoordeling van de interne controlemaatregelen door de erkend commissaris

4.1. Bronnen voor de beoordeling

4.1.1. Interne controlemaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële en prudentiële verslaggeving

In het kader van zijn privaatrechtelijke opdracht dient de erkend commissaris voldoende kennis te verkrijgen van de onderneming en haar omgeving, met inbegrip van de interne controlemaatregelen, om de aard en omvang van het risico van een afwijking van materieel belang in de financiële staten en verslagen te kunnen onderkennen en in te schatten, en om zijn controlewerkzaamheden te kunnen opzetten en uitvoeren¹⁹. Deze kennis gebruikt de erkend commissaris in het kader van zijn publiekrechtelijke opdracht tot beoordeling van de interne controlemaatregelen van de onderneming, in het bijzonder wat de interne controlemaatregelen betreft om de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving te verhogen.

Ook in het kader van de verslaggeving over de periodieke staten en verslagen (zie hoofdstuk C hierboven) dient de erkend commissaris voldoende kennis te verwerven van de interne controlemaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële en prudentiële verslaggeving.

4.1.2. Interne controlemaatregelen gericht op de beheersing van de operationele activiteiten

Om door de FSMA als erkend commissaris te kunnen worden erkend, moet de bedrijfsrevisor aan een aantal voorwaarden voldoen. Zo moet hij met name een grondige kennis hebben verworven van de geldende openbare controleregeling voor financiële ondernemingen, kunnen beschikken over alle voor de audit noodzakelijke gespecialiseerde kennis en ervaring, en bewijzen dat passende procedures zijn ingevoerd voor de actualisering van de kennis over de openbare controleregeling die geldt voor financiële ondernemingen, alsook van de toepassing ervan²⁰. Dit houdt in dat de erkend commissaris onder meer kennis heeft van wat moet worden verstaan onder een passende interne controle en kennis heeft van andere relevante bepalingen. Deze kennis gebruikt de erkend commissaris in het kader van zijn publiekrechtelijke opdracht tot beoordeling van de interne controlemaatregelen van de instelling.

¹⁹ ISA 315, Risico's op een afwijking van materieel belang, identificeren en inschatten door inzicht te verwerven in de entiteit en haar omgeving.

²⁰ Reglement van 14 mei 2013 van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de erkenning van revisoren en revisorenvennootschappen voor de uitoefening van een revisoraal mandaat bij instellingen voor collectieve belegging, beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging en instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

4.1.3. Verslagen van de personen belast met de effectieve leiding

Het verslag van de personen belast met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, behandelt alle aspecten van de interne controle. Het moet het wettelijk bestuursorgaan toelaten te controleren dat is voldaan aan de vereisten vermeld onder punt 2 "Opdracht van de effectieve leiding" en dat de passende maatregelen werden genomen. In dit verslag dienen inzonderheid de interne controlemaatregelen waarvan sprake in artikel 201, §§ 1 tot 9, en artikel 202, § 5, van de wet van 3 augustus 2012, de artikelen 26 tot 30, 44 tot 47, 319 en 320, van de wet van 19 april 2014²¹ en artikel 17, §§ 1 tot 6, van de wet van 12 mei 2014 te worden beoordeeld²².

Daarnaast moet het verslag het wettelijk bestuursorgaan toelaten te controleren dat aan de vereisten inzake beleggingsdiensten en -activiteiten is voldaan en dat de passende maatregelen ter zake werden genomen²³.

In haar circulaire FSMA_2012_04 van 14 februari 2012 heeft de FSMA vastgelegd op welke wijze de effectieve leiding van de beheervennootschap als bedoeld in de wet van 3 augustus 2012 zowel bij haar als bij de erkend commissaris verslag dient uit te brengen.

4.2. Beoordeling van het geheel van de interne controle

Zoals de wet het stelt, beoordelen de erkend commissarissen de interne controlemaatregelen die de ondernemingen hebben genomen, en delen zij hun bevindingen mee aan de FSMA. De belangrijkste elementen in deze beoordeling zijn het overeenkomstig artikel 201, § 10, tweede en derde lid, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 57, § 6, van de gedelegeerde verordening en artikel 17, § 7, derde lid, van de wet van 12 mei 2014 opgemaakte verslag van de personen die belast zijn met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, alsook de kennis die de erkend commissaris verkrijgt en de documentatie die hij opstelt in het kader van zijn privaatrechtelijke opdracht, in het bijzonder over het interne controlesysteem en over het financiële verslaggevingsproces.

De FSMA verwacht dat de erkend commissaris onderzoekt of het voornoemde verslag weerspiegelt hoe de personen die belast zijn met de effectieve leiding te werk zijn gegaan bij het opstellen van hun verslag, alsook of het verslag wordt ondersteund met voldoende documentatie.

Daartoe voert de erkend commissaris ten minste de volgende procedures uit²⁴:

- het verkrijgen van voldoende kennis van de onderneming en haar omgeving;

²¹ Zie ook hoofdstuk III, afdelingen 2, 3 en 6, alsook de artikelen 75 tot 82 van de gedelegeerde verordening.

²² Zie ook artikel 201, § 10, derde lid, van de wet van 3 augustus, artikel 57, § 6, van de gedelegeerde verordening en artikel 17, § 7, derde lid, van de wet van 12 mei 2014.

²³ Zie de artikelen 201, § 7, tweede en derde lid, en 202, § 5, van de wet van 3 augustus 2012, alsook de artikelen 29, 30, 44 tot 46, en 319, § 4, van de wet van 19 april 2014, aangevuld door de artikelen 30 tot 37 en 75 tot 82 van de gedelegeerde verordening.

²⁴ In deze paragraaf worden enkele termen frequent gebruikt in volgende betekenis: "effectieve leiding": de personen die belast zijn met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité; "verslag van de effectieve leiding": het verslag waarvan sprake in artikel 201, § 10, derde lid, van de wet van 3 augustus 2012, in artikel 57, § 6, van de gedelegeerde verordening en in artikel 17, § 7, derde lid, van de wet van 12 mei 2014.

- het onderzoek van het interne controlesysteem zoals bedoeld in de algemene controlenorm van het Instituut van 15 december 2006, punt 2.4, of zoals bedoeld in de ISA's (International standards on auditing), en in de Specifieke Norm van 8 oktober 2010 die op 12 januari 2011 in werking is getreden;
- de actualisering van de kennis van de openbare controleregeling;
- het nazicht van de notulen van de vergaderingen van de effectieve leiding;
- het nazicht van de notulen van de vergaderingen van het wettelijk bestuursorgaan;
- het nazicht van documenten die betrekking hebben op de artikelen 201, §§ 1 tot 9, en 202, § 5, van de wet van 3 augustus 2012, de artikelen 26 tot 30, 44 tot 47, 319 en 320, van de wet van 19 april 2014²⁵ en artikel 17, §§ 1 tot 6, van de wet van 12 mei 2014, en die aan de effectieve leiding en het wettelijk bestuursorgaan werden overgemaakt;
- het inwinnen van inlichtingen bij de effectieve leiding die betrekking hebben op de artikelen 201, §§ 1 tot 9, en 202, § 5, van de wet van 3 augustus 2012, de artikelen 26 tot 30, 44 tot 47, 319 en 320, van de wet van 19 april 2014²⁶ en artikel 17, §§ 1 tot 6, van de wet van 12 mei 2014, en het evalueren van die inlichtingen;
- het bijwonen van vergaderingen van de raad van bestuur of het auditcomité voor zover dit bestaat;
- het inwinnen van inlichtingen bij de effectieve leiding over de manier waarop zij te werk is gegaan bij het opstellen van haar verslag en het evalueren van die inlichtingen;
- het nazicht van de documentatie ter ondersteuning van het verslag van de effectieve leiding;
- het onderzoek van het verslag van de effectieve leiding in het licht van de kennis verworven in het kader van de privaatrechtelijke opdracht.

Zo nodig, vervolledigt de erkend commissaris deze lijst, zich daarbij baserend op zijn professionele beoordeling.

De erkend commissaris neemt in zijn verslag al zijn bevindingen op over de interne controlemaatregelen die de onderneming heeft genomen. Dit betekent dat hij in zijn verslag alle bevindingen opneemt ten aanzien van het verslag van de personen die belast zijn met de effectieve leiding, met betrekking tot de volgende aspecten:

- de volledigheid en de reikwijdte van het verslag;
- de wijze waarop het verslag werd opgesteld en goedgekeurd;
- de methode die de onderneming hanteert voor de beoordeling van de interne controle, met inbegrip van de manier waarop deze methode is onderbouwd en wordt toegepast;
- de opgemerkte verschillen tussen de vaststellingen van de erkend commissaris en het verslag;
- de tekortkomingen en leemtes in het interne controlesysteem die relevant zijn voor het toezicht en voor de financiële verslaggeving.

²⁵ Zie ook hoofdstuk III, afdelingen 2, 3 en 6, alsook de artikelen 75 tot 82 van de gedelegeerde verordening.

²⁶ Zie ook hoofdstuk III, afdelingen 2, 3 en 6, alsook de artikelen 75 tot 82 van de gedelegeerde verordening.

De erkend commissaris dient bijzondere aandacht te besteden aan het geheel van interne controlemaatregelen om de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving te verhogen.

De erkend commissaris spreekt zich niet uit over de doeltreffendheid van de interne controle.

Voor bijkantoren van niet-EER instellingen in België is het mogelijk dat niet alle voorgaande procedures kunnen worden uitgevoerd omdat de erkend commissaris niet noodzakelijk toegang heeft tot de betrokken personen en/of relevante documenten. In dat geval beoordeelt de erkend commissaris het geheel van de interne controlemaatregelen op basis van wat beschikbaar is bij het bijkantoor. Bij ernstige tekortkomingen in de documentatie en/of de interne controlemaatregelen onderzoekt de erkend commissaris of hij die ook ter kennis moet brengen van de groepsauditor (zie bv. ISA 600 – *the Audit of Group Financial Statements*). De erkend commissaris brengt de FSMA op de hoogte van elke mededeling aan de groepsauditor.

4.3. Beoordeling van de interne controle betreffende beleggingsdiensten en -activiteiten

De beoordeling door de erkend commissaris van de interne controle omvat onder meer de kritische beoordeling van het verslag van de personen die belast zijn met de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, als opgesteld overeenkomstig artikel 201, § 10, derde lid, van de wet van 3 augustus 2012 en artikel 57, § 6, van de gedelegeerde verordening. De erkend commissaris onderzoekt of het verslag weerspiegelt hoe de personen die belast zijn met de effectieve leiding, te werk zijn gegaan bij het opstellen van hun verslag, alsook of het verslag wordt ondersteund met voldoende documentatie.

Daartoe voert de erkend commissaris *mutatis mutandis* ten minste de procedures uit die in het vorige punt zijn beschreven.

5. Verslag van de erkend commissaris als bedoeld in artikel 247, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 12 mei 2014

Het verslag van de erkend commissaris bevat zijn bevindingen over de beoordeling van de interne controlemaatregelen die de onderneming heeft genomen.

Er dient rekening te worden gehouden met de "Specifieke Norm inzake medewerking van de bedrijfsrevisoren aan het prudentieel toezicht" die op 8 oktober 2010 werd aangenomen door het Instituut en op 12 januari 2011 in werking is getreden.

6. Inhoud van het verslag van de erkend commissaris

Het verslag van de erkend commissaris is het verslag als bedoeld in de "Specifieke Norm inzake medewerking van de bedrijfsrevisoren aan het prudentieel toezicht" die op 8 oktober 2010 door het Instituut is aangenomen en op 12 januari 2011 in werking is getreden.

Zoals aangegeven in de voormelde "Specifieke Norm" van het Instituut dient de erkend commissaris ten minste de volgende bijkomende informatie te verstrekken:

- de gedetailleerde bevindingen en aanbevelingen van de erkend commissaris aan de effectieve leiding, in voorkomend geval aan het directiecomité. Zo nodig, bevat het verslag een kopie van de mededelingen van de erkend commissaris aan de leiders van de instelling waar hij in functie is²⁷;
- alle andere belangrijke vaststellingen bij de uitoefening van de revisorale werkzaamheden, voor zover die niet werden vermeld in de aanbevelingen van de erkend commissaris aan de effectieve leiding, in voorkomend geval aan het directiecomité (zie hierboven);
- de gehanteerde materialiteitsdrempels;
- de namen en de kwalificatie/ervaring van de medewerkers die de opdracht in België hebben uitgevoerd²⁸;
- de naam en de contactgegevens van de persoon die verantwoordelijk is voor de kwaliteit binnen de vennootschap waartoe de erkend commissaris behoort (toepassing van ISQC 1 of ander vergelijkbaar referentiekader).

Deze bijkomende informatie dient duidelijk te worden gescheiden van het besluit van de erkend commissaris en wijzigt dit besluit niet.

De in de punten 3° tot 5° bedoelde informatie dient aan de FSMA te worden verstrekt vóór de aanvang van de relevante werkzaamheden. Deze informatie dient te worden geactualiseerd als er zich een belangrijke wijziging voordoet in de samenstelling van het auditteam of bij wijziging van de naam of contactgegevens van de persoon die verantwoordelijk is voor de kwaliteit binnen de vennootschap.

²⁷ Artikel 247, § 1, derde lid, *in fine*, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, derde lid, *in fine*, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, derde lid, *in fine*, van de wet van 12 mei 2014.

²⁸ Deze informatie is nuttig in het kader van de erkenningsprocedure (artikel 246, derde lid, van de wet van 3 augustus 2012, dat naar artikel 244 van voormelde wet verwijst, artikel 355, derde lid, van de wet van 19 april 2014, dat naar artikel 353 van voormelde wet verwijst, en artikel 59, derde lid, van de wet van 12 mei 2014, dat naar artikel 57 van voormelde wet verwijst).

E. VERSLAGGEVING AAN DE FSMA

1. Periodieke verslagen

1.1. Modaliteiten

De periodieke verslagen van de erkend commissaris hebben tot doel de FSMA in te lichten over de uitvoering van de opdracht tot medewerking aan het prudentieel toezicht, in het bijzonder wat de bevestiging van de periodieke staten en verslagen betreft (zie hoofdstuk C hierboven) en de beoordeling van de interne controle (zie hoofdstuk D hierboven).

De periodieke verslagen met betrekking tot de periodieke staten en verslagen worden zesmaandelijks aan de FSMA overgemaakt, d.i. op basis van de toestand aan het einde van het eerste halfjaar en aan het einde van het boekjaar. De beoordeling van de interne controle wordt jaarlijks aan de FSMA overgemaakt.

Zij dienen als volgt in het bezit te zijn van de FSMA:

a) Verslagen aan het einde van het eerste halfjaar

Voor alle ondernemingen: uiterlijk drie maanden na het einde van het eerste halfjaar.

b) Verslagen aan het einde van het boekjaar en beoordeling van de interne controle

- voor de ondernemingen naar Belgisch recht: uiterlijk vijftien werkdagen vóór de algemene vergadering van aandeelhouders of vennoten;
- voor de Belgische bijkantoren van ondernemingen naar buitenlands recht: uiterlijk drie maanden na het einde van het boekjaar.

Deze termijnen gelden als uiterste deadline. De FSMA wenst sneller in het bezit te zijn van de verslagen. Als een erkend commissaris een termijn niet kan nakomen, brengt hij de FSMA hiervan tijdig op de hoogte, met opgave van de reden(en).

De periodieke verslagen dienen elektronisch aan de FSMA te worden overgemaakt: voor de beheervenootschappen dient dat te gebeuren via e-corporate en voor de GVV's via het e-mailadres opm@fsma.be.

1.2. Schema

Hierna wordt een schema van rapportering voorgesteld dat aansluit bij de opdracht van de erkend commissaris tot medewerking aan het prudentieel toezicht.

De erkend commissaris vult het schema aan met die punten waarvan hij meent dat de FSMA op de hoogte dient te zijn.

Het schema is geen opsomming van taken, noch een werkprogramma voor de erkend commissaris. Het is louter een leidraad.

SCHEMA

1. Bevestiging van de periodieke staten en verslagen met toepassing van artikel 247, § 1, eerste lid, 2°, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, eerste lid, 2°, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, eerste lid, 2°, a) en b) (i), van de wet van 12 mei 2014;
 - het verslag als bedoeld in hoofdstuk C hierboven (in elk periodiek verslag);
 - de tekst van het verslag over de jaarrekening (in voorkomend geval, over de geconsolideerde jaarrekening) dat per einde boekjaar wordt overgemaakt aan de algemene vergadering van aandeelhouders of vennoten, of, voor de Belgische bijkantoren van de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar buitenlands recht, het verslag over de certificering van de openbaar te maken boekhoudkundige gegevens (enkel in het verslag aan het einde van het boekjaar).
2. Beoordeling van de interne controle als bedoeld in artikel 247, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, eerste lid, 1°, van de wet van 12 mei 2014:
 - het verslag als bedoeld in hoofdstuk D hierboven (in het bijzonder de punten 5 en 6) (enkel in het verslag aan het einde van het boekjaar).
3. De aanvullende informatie (zie hoofdstuk C – punt 5, *in fine*, en hoofdstuk D - punt 6, *in fine*).
4. Opvolging van de vroegere mededelingen in het kader van de periodieke verslaggeving of in het kader van de informatie-uitwisseling tussen de FSMA en de erkend commissarissen (zie hoofdstuk F).

2. Bijzondere verslagen

Wettelijke bepalingen:

Artikel 247, § 1, eerste lid, 3°, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, eerste lid, 4°, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, eerste lid, 3°, van de wet van 12 mei 2014:

"brengen zij bij de FSMA op haar verzoek, bijzonder verslag uit over de organisatie, de werkzaamheden en de financiële structuur van de beheerverenootschap van instellingen voor collectieve belegging of de GVV; de kosten voor de opstelling van dit verslag worden door de beheerverenootschap van instellingen voor collectieve belegging of de GVV gedragen".

Als de FSMA aan de erkend commissaris een bijzonder verslag vraagt, doet zij dit schriftelijk. De brief waarmee de FSMA de erkend commissaris belast met de opdracht omvat ten minste de volgende punten:

- het doel van de opdracht;
- een beschrijving van de verantwoordelijkheid van de effectieve leiding voor het/de domein(en) van de opdracht;
- de reikwijdte van de opdracht wat de toepasselijke wetgeving betreft alsook de reglementering en circulaires van de FSMA;
- de vorm van het verslag;
- de termijn waarbinnen het verslag moet worden overgemaakt aan de FSMA.

Alvorens de erkend commissaris schriftelijk te belasten met een speciale opdracht neemt de FSMA contact op met de erkend commissaris en bespreekt de juiste formulering ervan.

De kosten voor het opstellen van het verslag worden door de onderneming gedragen. De erkend commissaris bespreekt het ereloon voor het verslag vooraf met de onderneming en regelt de betaling ervan rechtevreeks met de onderneming²⁹.

²⁹ Artikel 247, § 1, eerste lid, 3°, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, eerste lid, 4°, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, eerste lid, 3°, van de wet van 12 mei 2014.

F. INFORMATIE-UITWISSELING TUSSEN DE FSMA EN DE ERKEND COMMISSARISEN

1. BEHEERVENNOOTSCHAPPEN VAN INSTELLINGEN VOOR COLLECTIEVE BELEGGING NAAR BELGISCH RECHT, BIJKANTOREN VAN BEHEERVENNOOTSCHAPPEN VAN INSTELLINGEN VOOR COLLECTIEVE BELEGGING NAAR BUITENLANDS RECHT EN GVV'S

De medewerking van de erkend commissaris aan het prudentieel toezicht van de FSMA past in een filosofie van informatie-uitwisseling.

Die informatie-uitwisseling streeft onder meer naar een grotere synergie tussen de on-site controlewerkzaamheden van de FSMA en die van de erkend commissaris.

Die informatie-uitwisseling kan de volgende drie vormen aannemen:

1.1. Mededelingen die de erkend commissaris op eigen initiatief aan de FSMA richt in het kader van de signaalfunctie

Naar die signaalfunctie wordt verwezen in artikel 247, § 1, eerste lid, 4°, en tweede lid, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, eerste lid, 5°, en tweede lid, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, eerste lid, 4°, en tweede lid van de wet van 12 mei 2014:

"(...)

4° brengen zij (de erkende commissarissen), in het kader van hun opdracht bij de onderneming of een revisorale opdracht bij een met de onderneming verbonden onderneming, op eigen initiatief verslag uit bij de FSMA, zodra zij kennis krijgen van:

a) beslissingen, feiten of ontwikkelingen die de positie van de onderneming financieel of op het vlak van haar administratieve, boekhoudkundige, technische of financiële organisatie of van haar interne controle, op betekenisvolle wijze kunnen beïnvloeden;

b) beslissingen of feiten die kunnen wijzen op een overtreding van het Wetboek van Vennootschappen, de statuten, deze wet en de ter uitvoering ervan genomen besluiten en reglementen;

c) andere beslissingen of feiten die kunnen leiden tot een weigering van de certificering van de jaarrekening of tot het formuleren van voorbehoud;

(...)

Tegen erkende commissarissen-revisoren die te goeder trouw informatie hebben verstrekt als bedoeld in het eerste lid, 4°, kunnen geen burgerrechtelijke, strafrechtelijke of tuchtrechtelijke vorderingen worden ingesteld, noch professionele sancties worden uitgesproken."

Als medewerker aan het prudentieel toezicht dient de erkend commissaris, in het kader van de signaalfunctie, zijn opdracht uit te bouwen vanuit een preventieperspectief, niet enkel op korte termijn (zoals voor de certificering van de jaarrekening) maar ook op middellange en lange termijn (doelstelling van het prudentieel toezicht). Bijgevolg bezorgt hij de FSMA alle informatie die prudentieel gezien relevant is en/of op grond waarvan eventueel een snel optreden van de FSMA vereist is, en waarvan hij kennis zou hebben gekregen tijdens de uitoefening van zijn opdracht.

De voornoemde wettelijke en reglementaire bepalingen schrijven expliciet voor dat de erkend commissaris:

- 1) een signaalfunctie vervult;
- 2) op eigen initiatief verslag uitbrengt bij de FSMA;
- 3) bij de FSMA verslag uitbrengt zodra hij iets relevants vaststelt, zonder te wachten tot zijn halfjaarlijkse of jaarlijkse periodieke rapportering;
- 4) bij de FSMA niet alleen verslag uitbrengt als hij kennis krijgt van beslissingen, feiten of ontwikkelingen waarvan zeker is en duidelijk blijkt dat zij een weerslag zullen hebben op de financiële positie en de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de onderneming, maar ook wanneer hij kennis krijgt van beslissingen, feiten en ontwikkelingen die een relevante impact kunnen hebben op de financiële positie of de organisatie van de onderneming, die kunnen wijzen op een overtreding van het Wetboek van Vennootschappen, de statuten, de toezichtswetten en -besluiten en de ter uitvoering daarvan genomen besluiten en reglementen of die kunnen leiden tot een weigering van de certificering van de statutaire en/of geconsolideerde jaarrekening of tot het formuleren van voorbehoud.

De relevante beslissingen, feiten of ontwikkelingen betreffen zowel de onderneming als met de onderneming verbonden onderneming waar de erkend commissaris een revisorale opdracht uitvoert.

In verband met de wijze van mededeling, wordt het volgende opgemerkt:

- 1) de erkend commissaris verricht zijn mededelingen spontaan, hetzij schriftelijk, hetzij mondeling; bij grote problemen verdient het aanbeveling dat zij eerst een mondelinge mededeling verrichten, onmiddellijk gevolgd door een schriftelijke bevestiging;
- 2) bij het verrichten van een mededeling valt snelheid te verkiezen boven volledigheid en juistheid wat de details betreft;
- 3) in zijn mededelingen aan de FSMA verwijst de erkend commissaris expliciet naar:
 - a. de vastgestelde bestaande of potentiële problemen;
 - b. indien mogelijk, de oorzaken daarvan alsook zijn gemotiveerde visie ter zake;
- 4) in de mededelingen van de erkend commissaris in het kader van de signaalfunctie komen de volgende aspecten aan bod:
 - *mededeling van informatie die een betekenisvolle invloed heeft of kan hebben op de financiële positie*

Zo moeten bijvoorbeeld in het kader van de signaalfunctie de volgende feiten aan bod komen:

- a. onmogelijkheid om de periodieke staten of verslagen te bevestigen;
- b. ernstige waarderingsproblemen met betrekking tot het krediet- en het tegenpartijrisico, de bepaling van de reële waarde, de schuldenlast en de indekkingsinstrumenten;
- c. fraude die grote verliezen kan veroorzaken;
- d. uitkering van een interimdividend (door een onderneming waarvan het eigen vermogen ontoereikend dan wel amper toereikend is);
- e. belangrijke geschillen;

- f. ernstige financiële problemen bij een bijkantoor of een (buitenlandse) dochter;
 - g. toepassing van de artikelen 633 en 634 van het Wetboek van Vennootschappen (verlies van maatschappelijk kapitaal);
 - h. grote fouten in de rapportering;
 - i. toepassing van de artikelen 523 (bestuurder met een belangenconflict), 524 (verrichting met een verbonden onderneming) en 524ter (lid van het directiecomité met een belangenconflict) van het Wetboek van Vennootschappen;
 - j. gewichtige feiten die leiden tot een melding aan de raad van bestuur met toepassing van artikel 138 van het Wetboek van Vennootschappen;
 - k. andere belangrijke meldingen aan de raad van bestuur.
- *mededeling van informatie die een betekenisvolle invloed heeft of kan hebben op de administratieve en boekhoudkundige organisatie en de interne controle*

Zo moeten bijvoorbeeld in het kader van de signaalfunctie de volgende thema's aan bod komen:

- a. belangrijke ontwikkelingen in het bestuur van de onderneming;
 - b. een belangrijke reorganisatie;
 - c. een ernstig conflict binnen de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité en/of het bestuursorgaan;
 - d. ernstige moeilijkheden binnen de zogenaamde transversale functies (interne auditfunctie, compliancefunctie en risicobeheerfunctie);
 - e. ernstige moeilijkheden bij het beheren van de risico's eigen aan de onderneming;
 - f. herhaalde en aanzienlijke overschrijdingen van interne begrenzings;
 - g. ernstige moeilijkheden met het naleven van de gedragsregels;
 - h. een wijziging in het algemeen beleid van de onderneming, met name de plotse ontwikkeling van een nieuwe activiteit waarvoor passende controlemiddelen ontbreken;
 - i. het onverwachte vertrek van een medewerker met een sleutelpositie;
 - j. belangrijke ontwikkelingen bij buitenlandse bijkantoren en dochters;
 - k. belangrijke kwesties die bij de controleopdracht aan het licht zijn gekomen betreffende de naleving van de bepalingen inzake beleggingsactiviteiten en -diensten.
- *mededeling van informatie die kan wijzen op een overtreding van het Wetboek van Vennootschappen, de statuten, de toezichtwetten en -besluiten alsook de ter uitvoering daarvan genomen besluiten en reglementen*
- *mededeling van informatie die kan leiden tot een afkeurende of onthoudende verklaring, dan wel tot een verklaring met voorbehoud en/of met een toelichtende paragraaf.*

1.2. Andere mededelingen die de erkend commissaris op eigen initiatief aan de FSMA richt

Artikel 247, § 1, derde lid, laatste zin, van de wet van 3 augustus 2012, artikel 357, § 1, derde lid, laatste zin, van de wet van 19 april 2014 en artikel 60, § 1, derde lid, laatste zin, van de wet van 12 mei 2014:

"Zij [de erkend commissarissen] bezorgen de FSMA een kopie van de mededelingen die zij aan deze leiders richten en die betrekking hebben op zaken die van belang kunnen zijn voor het toezicht dat zij uitoefent."

In die context:

- 1) bezorgt de erkend commissaris de FSMA een kopie van of informeert hij haar over de inhoud van de belangrijkste verslagen en brieven (inzonderheid aanbevelingsbrieven) die hij aan het bestuursorgaan en/of aan de effectieve leiding, in voorkomend geval het directiecomité, van de onderneming richt;
- 2) bezorgt de erkend commissaris de FSMA een kopie van de eventuele bijzondere verslagen die hij met toepassing van het Wetboek van Vennootschappen opstelt.

1.3. Mededelingen die de FSMA op eigen initiatief aan de erkend commissaris richt

- 1) De FSMA bezorgt de erkend commissaris een kopie van de correspondentie die zij naar de onderneming stuurt en die voor die erkend commissaris van belang is bij de uitoefening van zijn functie bij die onderneming. Zij kan de erkend commissaris inlichtingen bezorgen die het resultaat zijn van haar analyses en hem toelaten de onderneming waar hij in functie is beter te situeren. De FSMA kan de erkend commissaris verzoeken haar zijn reacties mee te delen of mee te werken aan de opvolging van de opgeworpen problemen.
- 2) De FSMA nodigt de erkend commissaris uit voor de belangrijkste besprekingen met de onderneming of informeert hem over de inhoud en de conclusies van die besprekingen.
- 3) De FSMA informeert de erkend commissaris ook over acties die zij ten aanzien van de onderneming reeds heeft ondernomen of nog wenst te ondernemen.

Op dezelfde manier informeert de erkend commissaris de FSMA over de prioriteiten van zijn controleplan.

- 4) De FSMA brengt er de erkend commissaris schriftelijk van op de hoogte als zij een audit verricht bij de onderneming en preciseert daarbij wat de aard is van die audit.

De FSMA bezorgt de erkend commissaris een kopie van het afgeronde inspectieverslag.

In beginsel zorgt de FSMA zelf voor het toezicht op de opvolging van haar aanbevelingen in het inspectieverslag.

2. DE SAMENWERKING TUSSEN DE ERKEND COMMISSARIS EN DE FSMA

Naast de verplichtingen die de FSMA heeft om op eigen initiatief informatie te verstrekken aan de erkend commissaris (zie hierboven), wil zij ook regelmatige aanvullende bilaterale contacten bevorderen en ontwikkelen.

De samenwerking tussen de erkend commissaris en de FSMA heeft tot doel de efficiëntie van het toezicht te verhogen om op die manier tot een zo optimaal mogelijk toezicht te komen.

De samenwerking tussen de erkend commissaris en de FSMA is gesteund op periodiek overleg tussen beide partijen over de onderneming waar de erkend commissaris in functie is. Het periodiek overleg doet geen afbreuk aan de respectieve verantwoordelijkheden van zowel de erkend commissaris als de FSMA.

Tijdens het overleg wordt informatie uitgewisseld over de domeinen die risicovol zijn voor de onderneming en over de manier waarop hiermee wordt omgegaan. Daarnaast worden er ook belangrijke vaststellingen en aanbevelingen meegedeeld en het gevolg dat de onderneming hieraan heeft gegeven.

De FSMA brengt de erkend commissaris op de hoogte van:

- het feit dat de onderneming voor een bepaald risico afwijkt van sectorgenoten (m.a.w. een zogenaamde *outlier* is). De FSMA verwacht dat de erkend commissaris hiermee rekening houdt bij het plannen van de controle van de financiële staten en verslagen van de onderneming en van de werkzaamheden in het kader van de medewerkingsopdracht;
- de maatregelen die zij aan de onderneming heeft opgelegd, voor zover die relevant zijn voor de erkend commissaris, hetzij voor de controle van de financiële staten en verslagen, hetzij voor de medewerkingsopdracht;
- eventuele tekortkomingen die zij vaststelt in de medewerkingsopdracht;
- andere punten die van belang zijn voor de erkend commissaris.

De erkend commissaris informeert de FSMA over:

- belangrijke beoordelingen die werden gemaakt bij het uitvoeren van de controle van de financiële staten en verslagen (bv. inzake de continuïteit van de onderneming);
- mogelijke belangrijke moeilijkheden bij het uitvoeren van de controle van de financiële staten en verslagen;
- mogelijke belangrijke tekortkomingen in de interne controle van de onderneming die niet werden verholpen;
- de beoordeling van de organisatie, de plaats binnen de onderneming en de werking van de interne auditfunctie van de onderneming alsook haar rapportering;
- de door de effectieve leiding uitgevoerde schattingen, met inbegrip van de schattingen van reële waarde (bv. of de onderneming 'conservatief' dan wel 'agressief' is), de gevoeligheid van de belangrijkste schattingen en de mogelijke invloed ervan op het resultaat, de waarde van de bezittingen en schulden, en de reglementaire coëfficiënten;
- de maatregelen die werden genomen om de eventuele tekortkomingen in de medewerkingsopdracht te corrigeren;
- andere punten die van belang zijn voor de FSMA.

Het periodiek overleg tussen de erkend commissaris en de FSMA doet geen afbreuk aan de signaalfunctie van de erkend commissaris (hoofdstuk F, 1.1), de mededelingen van de erkend commissaris aan de FSMA in het kader van de toezichtwetten (hoofdstuk F, 1.2) en de mededelingen van de FSMA aan de erkend commissaris (hoofdstuk F, 1.3).

De frequentie van het periodiek overleg hangt af van het belang van de onderneming. Het heeft ten minste eenmaal per jaar plaats. De erkend commissaris neemt zelf deel aan het overleg en kan zich laten bijstaan door medewerkers.

Met dank voor uw medewerking.

Hoogachtend,

De Voorzitter,

Jean-Paul SERVAIS

* * * * *

Bijlagen:

- FSMA 2014 17-1 / Referentiekader voor de beoordeling van het internecontrolesysteem bij de beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging
- FSMA 2014 17-2 / Beoordeling van de eigenvermogenstabellen opgesteld door de vennootschappen die de standaardmethode hanteren bij de berekening van de eigenvermogensvereisten voor het kredietrisico (bijlage bij hoofdstuk C)
- FSMA 2014 17-3 / Referentiekader voor de beoordeling van het internecontrolesysteem bij de gereguleerde vastgoedvennootschappen